

Agenda UNHCR pentru Integrarea Refugiaților în Europa Centrală

UNHCR

United Nations High Commissioner for Refugees
Haut Commissariat des Nations Unies pour les réfugiés

O Agendă pentru Integrarea Refugiaților în Europa Centrală

Reprezentanța Regională UNHCR pentru Europa Centrală

1. Consolidarea parteneriatelor între partenerii cheie
2. Evaluarea în funcție de nevoi și măsuri centrate pe integrare
3. Incurajarea participării și realizarea unui liant cu comunitățile locale
4. Recunoașterea elementelor de legătură dintre fazele de receptie și de integrare
5. Un statut legal sigur și un acces egal la drepturi
6. Facilitarea accesului la locuințe sigure, accesibile, protejate
7. Participarea activă la viața economică a țării gazda
8. Participarea prin educație
9. Învățarea limbii ca o cale spre independență și autosuficiența
10. Monitorizarea și evaluarea politicilor și programelor de integrare

Introducere

UNHCR consideră integrarea refugiaților ca fiind un proces dinamic, ce combina o multitudine de aspecte și care trebuie să considere două sensuri și nevoia de efort din partea tuturor părților implicate; o disponibilitate din partea refugiaților de a se adapta societății gazdă, fără a-și nega propria identitate culturală, precum și o disponibilitate similară din partea comunităților gazdă și a instituțiilor publice de a-i primi pe refugiați și de a acoperi necesitățile unei comunități diverse.

În Convenția privind Statutul Refugiaților din 1951 sunt enumerate o serie de drepturi sociale și economice care în mod concertat conduc la procesul de integrare. Acestea includ libertatea de mișcare, accesul la educație și la piața muncii, accesul la asistență publică și socială, inclusiv la cea de sănătate, la posibilitatea de cumpărare și de vânzare a proprietății, precum și posibilitatea de a avea acte de identitate și de a călători cu acte valabile și recunoscute. Mai mult, în Articolul 34 se face apel la statele semnatare de a facilita integrarea refugiaților și accesul acestora la cetățenie.

UNHCR recunoaște progresele care au fost făcute în sensul dezvoltării și implementării unei serii de politici și de programe menite să faciliteze diferitele aspecte ale integrării refugiaților în țările sub responsabilitatea Reprezentanței Regionale UNHCR pentru Europa Centrală (Bulgaria, Republica Cehă, Polonia, România, Slovacia și Slovenia). UNHCR recunoaște de asemenea interesul crescut în regiune – și, în cazul Republicii Cehe, implicarea din prezent – în selectarea, primirea și integrarea refugiaților relocați.

Agenda pentru integrarea refugiaților în Europa Centrală, corelată cu Nota pentru integrarea refugiaților în Europa Centrală evidențiază atitudinea UNHCR față de tematica referitoare la integrarea refugiaților din punct de vedere legal, economic și socio-cultural, luând în considerare condițiile prezente și realitățile dominante din Europa Centrală.

UNHCR speră ca Agenda pentru integrare, împreună cu Nota pentru integrarea refugiaților în Europa Centrală vor servi drept cadru de referință pentru orice revizuire sau evaluare a cadrelor actuale de integrare din zona Reprezentanței Regionale pentru Europa Centrală sau pentru dezvoltarea viitoarelor activități guvernamentale și ale altor parteneri implicați cu privire la integrarea persoanelor în nevoie de protecție internațională, inclusiv a refugiaților care sosesc în cadrul programelor de relocare.

1. Consolidarea parteneriatelor între partenerii cheie

Politicile de integrare pot fi eficiente numai dacă sunt construite în baza unor parteneriate. Acestea trebuie susținute de sisteme și structuri care permit coordonarea și un dialog permanent între toți partenerii-cheie implicați în fazele de recepție a solicitanților de azil și în integrarea refugiaților, precum și în asigurarea unor servicii adaptate, comunitare și sociale.

UNHCR promovează dezvoltarea unor platforme între agenții, care să reunească pe toți actorii-cheie, incluzând aici instituțiile de stat, comunități locale și reprezentanții societății civile, precum și refugiații și comunitățile acestora. Acestea trebuie însărcinate cu elaborarea și implementarea unor strategii de integrare și a unor servicii specifice pentru refugiați, precum și cu revizuirea politicilor sociale din domeniu cu privire la impactul asupra procesului de integrare a refugiaților. Platformele între agenții ar trebui să se ocupe de asemenea și de dezvoltarea unor mecanisme de evaluare a procesului de integrare, și de monitorizarea sistematică a implementării politicilor și programelor de integrare a refugiaților.

PHOTO: TUDOR VINTILOIU

2. Evaluarea în funcție de nevoi și măsuri centrate pe integrare

Refugiații și persoanele cu protecție subsidiară pot avea nevoi speciale și se pot confrunța cu provocări specifice în ceea ce privește integrarea, din cauza experiențelor trecute de persecuție, fugă și exil. De aceea, de multe ori aceștia au nevoie de servicii specializate, care să se adreseze nevoilor lor specifice, precum și să vină în completarea serviciilor generale de suport.

UNHCR consideră că măsurile centrate pe integrare pentru refugiați pot avea succes numai dacă sunt parte a unei strategii mai ample, care să promoveze activ egalitatea și care să încerce să transforme instituțiile publice și societatea, prin flexibilizarea și accesibilizarea serviciilor furnizate, în căutarea unui răspuns adecvat la provocarea impusă de creșterea continuă a diversității sociale. Biroul UNHCR încurajează guvernele să includă măsurile pentru integrarea refugiaților în cadrul politicilor, programelor și planurilor lor de integrare întocmite pentru migranți sau pentru cetățeni UE care se mută în țările din această regiune. Măsurile de integrare a refugiaților trebuie să se înscrie în eforturile mai ample de a asigura protecția împotriva discriminării, tratamentul echitabil, incluziunea socială și accesul la oportunități pe baze egale pentru toți.

3. Incurajarea participării și realizarea unui liant la nivelul comunităților locale

Integrarea este un proces activ care include refugiații, cetățenii precum și instituțiile din țara gazdă. Rezultatul final este crearea unei societăți, diversă și deschisă, în care oamenii să poată face parte dintr-o comunitate, în ciuda diferențelor.

UNHCR recomandă ca abordările participative în dezvoltarea comunitară să se regăsească în toate activitățile menite să mărească capacitatea refugiaților de integrare la nivel local. Tocmai pentru acest nivel local, Biroul UNHCR subliniază importanța implicării comunităților locale, a instituțiilor administrative, și totodată a refugiaților, în crearea, implementarea și evaluarea politicilor și programelor de integrare. De asemenea, încurajează înființarea unor rețele la nivel local și a unor demersuri specifice care să înlesnească dialogul între refugiați și comunitățile locale și care să le dea posibilitatea de a conlucra pentru promovarea priorităților și realizarea obiectivelor de interes comun.

4. Legătura dintre faza de recepție a refugiaților și cea de integrare

Politicile de recepție sunt mai eficiente dacă sunt elaborate luând în considerare rezultate potențiale pe termen lung ale procesului de azil, incluzând aici integrarea persoanelor care sunt recunoscute ca fiind în nevoie de protecție internațională după o lungă procedură.

PHOTO: LIBA TAYLOR

UNHCR recomandă ca instituțiile statului să recunoască faptul că impactul condițiilor de recepție asupra solicitanților de azil și durata procedurii de azil ca având un efect asupra integrării ulterioare a refugiaților în societate. Politicile de primire trebuie elaborate astfel, încât să micșoreze izolarea și separarea față de comunitățile gazdă și să ofere oportunități solicitanților de azil cât mai curând posibil, pentru a-și putea dezvolta potențialul uman și să deprindă, inclusiv prin furnizarea de pregătire vocatională sau dezvoltarea de deprinderi primare.

5. Un statut legal sigur și accesul egal la drepturi

Statutul legal sigur și accesul la drepturi, servicii și programe egale, fără discriminare sunt esențiale pentru integrarea refugiaților și a persoanelor care au nevoie de protecție subsidiară.

UNHCR pledează ca persoanelor care beneficiază de protecție internațională, indiferent că este vorba de refugiați conform Convenției, refugiați relocați sau de persoane cărora li s-a acordat o formă subsidiară de protecție sau altă formă de protecție umanitară, să le fie acordat un tratament echitabil, accesul la toate drepturile și serviciile necesare pentru înlesnirea integrării lor în țările gazdă. Acestea ar trebui să includă dreptul de reunificarea familiei și la un statut legal sigur, care să nu facă obiectul unor revizuii frecvente. Biroul UNHCR încurajează plenar toate guvernele să acorde persoanelor recunoscute ca fiind în nevoie de protecție internațională, aceleași drepturi și facilitati în ceea ce privește angajarea în munca, accesul la locuințe sociale și alte servicii publice, similar cu cetățenii țărilor respective.

Guvernele ar mai trebui să își revizuiască acele cadre legale referitoare la statutul persoanelor cu protecție subsidiară, în vederea înlăturării oricăror obstacole ridicate în integrarea acestora și în vederea tratamentului echitabil, egal cu cel al refugiaților din țările respective.

6. Facilitarea accesului la locuințe sigure, accesibile, protejate

În afara faptului că reprezintă un drept fundamental al omului, locuințele sigure, protejate și cu costuri accesibile joacă un rol critic în determinarea stării de sănătate și generale de bine, contribuind la asigurarea unei baze de confort de la care refugiații se pot ocupa de căutarea locurilor de muncă, a se preocupa de restabilirea relațiilor familiale și de realizarea de legături cu comunitatea mai largă.

Asigurarea accesului rapid la locuințe sigure și la costuri accesibile pentru refugiați reprezintă o mare problemă. În dezvoltarea strategiilor și a programelor create pentru a răspunde nevoilor

PHOTO: BÉLA SZANDELSZKY

de cazare ale refugiaților, UNHCR a constatat importanța unor acțiuni coordonate care să îi implice pe toți acționarii relevanți, inclusiv instituțiile centrale, autoritățile locale, organizațiile neguvernamentale și alte rețele sau grupuri comunitare. Dincolo de disponibilitățile de locuințe și de caracteristicile pieței naționale de locuințe, Biroul subliniază necesitatea de a se ține seama de potențialul integrare al oricăror zone în care s-ar putea așeza refugiații. Aceasta ar implica și o evaluare a condițiilor pieței locale de muncă, a oportunităților de angajare și de educație, a relațiilor și atitudinilor la nivelul comunităților, precum și de disponibilitatea serviciilor sociale, inclusiv a școlilor, a centrelor de asistență pentru copii și a facilităților de sănătate necesare pentru integrarea refugiaților.

7. Participarea activă la viața economică a țării gazda

Accesul pe piața muncii este cheia integrării refugiaților și punctul central al participării lor în cadrul larg al societății. În dezvoltarea strategiilor sau programelor pentru a înlesni refugiaților independența, autosuficiența și accesul la un loc de muncă ce corespunde deprinderilor, cunoștințelor și aspirațiilor refugiaților, UNHCR menționează importanța dezvoltării parteneriatelor, pregătirea și implicarea sustinută a unui număr semnificativ de parteneri cu rol în accesul pe piața muncii, incluzând aici agențiile de plasare a forței de muncă, angajatori individuali, asociații patronale, furnizori de formare profesională și rețele implicate în găsirea locurilor de muncă de la nivelul local.

UNHCR subliniază nevoia de a se monitoriza constant procesul de implementare a legislației din domeniul muncii menite să prevină discriminarea și rasismul la locul de muncă. De asemenea, UNHCR vine în sprijinul dezvoltării acestor servicii la nivel comunitar, prin furnizare de consiliere pe teme de legislație în domeniu și cu privire la accesul pe piața muncii, toate pentru a oferi plener posibilitatea refugiaților de a-și exercita dreptul la muncă și drepturile implicite de la locurile de muncă.

8. Participarea prin educație

Educația este un element critic în facilitarea participării refugiaților din punct de vedere economic, social și cultural în țara gazdă. În cazul copiilor și adolescenților refugiați, participarea întărește sentimentul de normalitate în viața lor, ideea de rutină prin activitate, fiind în același timp esențială pentru dezvoltarea lor intelectuală și psihologică.

PHOTO: IVAN GRIGOROV

UNHCR recomandă calduros ca guvernele să își revizuiască toate condițiile de recepție a solicitanților de azil, în funcție de vârsta acestora. Sprijinul specializat și centrat pe copiii azilanți sau refugiați și familiile lor trebuie furnizat cât mai curând cu putință după sosirea în țara gazdă. Acest demers trebuie orientat spre ajutorarea copiilor refugiați în facilitarea adaptării la sistemul educațional din țara gazdă, a învățării limbii oficiale, toate în încercarea de a diminua efectele potențiale ale întreruperii educației din cauza experiențelor trecute de fugă și exil. În cazul refugiaților care nu și-au terminat educația de bază, UNHCR subliniază importanța programelor de alfabetizare oferite prin instituții educaționale specializate, luând în considerare rolul alfabetizării ca o deprindere necesară și ca o precondiție pentru dobândirea ulterioară a altor deprinderi vitale.

9. Învățarea limbii ca o cale spre independență și spre încrederea în sine

Învățarea limbii tarii gazda și cunoștințele despre ea constituie elemente de bază pentru a deveni independent, a-ți spori încrederea în sine, precum și pentru a putea fi participant la comunitatea locală. Acestea sunt deasemenea și mijloace prin care refugiații își recastiga un sentiment de securitate, de demnitate și de apreciere a propriei valori.

UNHCR recomandă ca guvernele și partenerii să îi implice pe refugiați în planificarea, implementarea și evaluarea activităților de învățare la care participa și care sunt relevante pentru viața și nevoile lor cotidiene, în calitatea lor de părinți, consumatori, cetățeni sau angajați. Ei ar mai trebui să asigure refugiaților mijloace permanente pentru învățarea limbii și după primul an de la obținerea statutului de refugiat, incluzând aici, printre altele, activități de învățare a limbii coroborate cu alte activități, precum obținerea unor calificări profesionale, practica la un loc de muncă sau voluntariatele. Biroul Regional UNHCR pune un accent deosebit pe importanța adoptării unei abordări flexibile în predarea cursurilor de limbă și de orientare culturală, care să țină seama de vârsta, sexul sau de diversitatea persoanelor implicate, precum și de nevoile lor individuale.

PHOTO: LIBA TAYLOR

10. Monitorizarea și Evaluarea Politicilor și Programelor de Integrare

UNHCR recomandă elaborarea de către guverne, în strânsă colaborare cu UNHCR, organizații neguvernamentale și cu alți parteneri, a unor metodologii și instrumente specializate în vederea îndrumării, monitorizării și evaluării gradului de implementare a politicilor și programelor de integrare, în scopul creșterii eficienței acestora și obținerii unui impact semnificativ pe termen lung.

Înaltul Comisariat ONU pentru Refugiați
Reprezentanța Regională pentru Europa Centrală

1022 Budapesta, Felvinci út 27. Ungaria

tel. +36 1 336 3060, +36 1 336 3070

fax: +36 1 336 3080

email: hunbu@unhcr.org

www.unhcr-budapest.org

Budapest, April 2009